

рассказывает о нападениях на Нахчыван и Карабах, убийствах тысяч невинных людей и ударах, нанесенных по истории и культуре народа. Он с большой болью в душе во всех своих произведениях выражает несправедливость. Цикл "беженцы" составляет до тридцати произведений. Художник прошел короткий жизненный путь самыми почетными, достойными шагами, выполнив обязанности его творчества.

ANOTHER LOOK AT THE BAHRUZ BEY KANGARLI'S LIFE AND CREATIVITY WAY

Rustamova Rugiya Huseyn

Summary

The article explores the life and creativity of Bahruz bey Kangarli. Bahruz bey Kangarli, who has created a great school in the fine arts of Azerbaijan, is still younger than his age, and later contributed greatly to the art of Azerbaijan painting. Despite his short life, his unique personality, new genre, shape, and imagery have traced our history. He has lived for only 30 years, but he has created about 2000 works during seven years devoted to art, except for childhood and education and laid the foundations for realistic artistic expression of painting, portraiture, landscape, natumort, plot-tematics and theater-decoration genres in Azerbaijan. The series of "Refugees", one of Bahruz Kangarli's spectacular works, is being analyzed and investigated. The artist talks about the aggression against Nakhchivan and Karabakh, the killing of innocent people, and the blows on the culture of our people in the "Refugees" series. He expresses with great heart pain in all his works that he has done. The series of "Refugees" is up to thirty works. The painter accomplished his short career in honorable, worthy steps and fulfilled his creative role.

Rəyçi: dosent Əli Qəhrəmanov

AMEA Naxçıvan Bölməsinin İncənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutu Elmi Şurasının 28 aprel 2022-ci il tarixli 04 nömrəli protokolu

Daxil olduğu tarix 29 aprel 2022-ci il

UOT:82-1.512.162.

HÜSEYN CAVİD ÜSLUBU

Abdullayeva Günay Şəmsəddin qızı, Qasımova Maral İlqar qızı,

Tağıyeva Könül Arzu qızı

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti

gunaywamsaddinkizi@gmail.com, maralqasimova29@gmail.com

Tagiyeva.konul87@gmail.com

Xülasə: *Cavid yaradıcılığının başlıca məzmununu idealla varlıq arasındakı ziddiyyət, ideal həqiqət axtarıcılığına istiqamətlənən xəyallardan yaranan lirik-fəlsəfi düşüncələr təyin edir. Cavidin söykəndiyi həqiqətin bircə mənası olub: xalqını, millətini azad, xoşbəxt, vətəninə isə sivil dövlətlərin sırasında görmək! Yazıçı əsərlərində təkcə Azərbaycanı yox, demək olar ki, bütün bəşəri təbliğ və tərənnüm edirdi, canlandırırdı. Bütün yaradıcılığı boyu həqiqət axtarışında olan bu böyük düha təsadüfi deyil ki, "Şərqin Şekspiri" adlandırılmışdı. Cavid*

yaradıcılığı ötən əsrdə formalaşsa da bugününümüzə də səsləşir. Ədibin yaradıcılığının sənətkarlıq xüsusiyyətləri, əsərlərinin dil və üslubu yalnız Azərbaycanın deyil, bütün türk dünyasının yazı sənətinə yeni bir nəfəs gətirdi. Onun üslubu bənzərsiz idi, orijinallığı ilə isə çoxlarını heyrləndirirdi. Bu böyük yazarın əsərlərini oxumaq, sevmək və qorumaq həqiqət axtarışında olan bütün insanların borcudur.

Açar sözlər: ədəbi fikir, üslub, faciə, romantizm, aşiq, insan

Ключевые слова: литературная мысль, стиль, трагедия, романтика, влюбленный, человек.

Keywords: literary thought, style, tragedy, romance, lover, man

Cavid yaradıcılığının başlıca məzmununu idealla varlıq arasındakı ziddiyyət, ideal həqiqət axtarıcılığına istiqamətlənən xəyallardan yaranan lirik-fəlsəfi düşüncələr təyin edir. Cavidin söykəndiyi həqiqətin bircə mənası olub: xalqını, millətini azad, xoşbəxt, vətəninə isə sivil dövlətlərin sırasında görmək! Möhtəşəm əsərlər yaradan Hüseyn Cavid bütün ədəbi döyüşlərdən qalib çıxdı. Çünki o, əsərlərində tək-cə Azərbaycanı yox, demək olar ki, bütün bəşəri təbliğ və tərənnüm edirdi, canlandırırdı. Onun amalı insanlığı düşündürən problemlərə az da olsa işıq salmaq, aydınlatmaq idi. Bütün yaradıcılığı boyu həqiqət axtarışında olan bu böyük düha təsadüfi deyil ki, “Şərqi Şekspiri” adlandırılmışdı. Cavid yaradıcılığı ötən əsrdə formalaşsa da bugününümüzə də səsləşir. Ədibin yaradıcılığının sənətkarlıq xüsusiyyətləri, əsərlərinin dil və üslubu yalnız Azərbaycanın deyil, bütün türk dünyasının yazı sənətinə yeni bir nəfəs gətirdi. Onun üslubu bənzərsiz idi, orijinallığı ilə isə çoxlarını heyrləndirirdi. Bu böyük yazarın əsərlərini oxumaq, sevmək və qorumaq həqiqət axtarışında olan bütün insanların borcudur.

Poeziyanın qədim ocaqlarından olan Azərbaycan insanlığın bədii söz xəzinəsinə əbədi hədiyyələr vermiş, özlərinə solmaz şöhrət qazanmış bütöv bir şairlər nəslini yetirmişdir. Çoxəsrlik Azərbaycan şeirinin yaradıcıları bu sənəti sadəcə estetik zövq mənbəyi kimi deyil, dövrünə, ictimai mühitinə nəcib təsir göstərən amil kimi anlamışlar, öz yaradıcılıq axtarışlarında humanist ideala can atmış, insanın, cəmiyyətin mədəni oyanışına çalışmışlar. Bu yöndə tamam yeni zirvə fəth edən Hüseyn Cavid xalqımızın bədii düşüncəsini bənzərsiz poetik əsərlərlə, kəşflərlə yenidən şöhrətləndirdi.

"Cavid əbədidir, qalacaq nami cahanda" uzaqgörənliyi ilə söz açdı unudulmaz qəzəlxan Əliqası Vahid ustadı Hüseyn Cavidin əbədlilik rəmzi olan sənəti, şəxsiyyəti barədə. Əminliklə yazırdı ki, "övladi-vətən zövq alacaq hər əsərindən..."

Hüseyn Cavid nə sələflərinə, nə də xələflərinə bənzəyir. Onun sənətdə öz səsi, öz nəfəsi, öz dəsti-xətti vardır. Yazıb yaratdıqlarının hamısı öz istedadının məhsuludur. Burada mərhum teatrşünas- tədqiqçi Cəfər Cəfərovun aşağıdakı sözlərini xatırlamaq yerinə düşərdi: "Hüseyn Cavid heç bir vaxt sənətkar vicdanına xəyanət etməmişdir".

Cavidin Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində tutduğu mövqeyi qiymətləndirərkən, nəzərə almaq lazımdır ki, müəyyən ictimai, mədəni inkişaf yolu keçən hər hansı bir xalqın inkişaf tarixində Sabirlərlə yanaşı Hadilər də olmuşdur, Cabbarlıqlarla yanaşı Cavidlər də olmuşdur. Hüseyn Cavid yaradıcılığa şeirlə başlamışdır. Məlum olduğu kimi, şeir üçün qoyulan ən başlıca tələb və şərtlərdən biri və birincisi isə yüksək obrazlılıq və bədiiilik, bəlağət və fəhahət, poetizm və sənətkarlıq və s. kimi məsələlərdir. Bu isə o deməkdir ki, H.Cavidin dilindən danışdıqda ilk

növbədə böyük şairin əsərlərinin bədiiliyi və obrazlıq keyfiyyətlərindən, poetik xüsusiyyətləri və sənətkarlıq özəlliklərindən ayrıca və xüsusi olaraq danışmaq lazım gəlir.

Böyük söz ustadı Hüseyn Cavidin çoxşaxəli və rəngarəng yaradıcılığı araşdırılarkən, təbii ki, sənətkarın dil və üslub xüsusiyyətlərinə toxunulmuş və bu məsələ də tədqiqatdan kənarda qalmamışdır. Cavidin üslub xüsusiyyətlərini düzgün müəyyənləşdirmək üçün hər şeydən əvvəl nəzərdə tutmaq lazımdır ki, onun, habelə M.Hadi, A.Səhhət, A.Şaiq kimi başqa romantik şairlərin yaradıcılığa başladığı dövr bədii forma, xüsusən bədii dil, üslub sahəsində yeni axtarışlar dövrü idi. Bu axtarışlar yolunda çox ciddi çətinliklər meydana çıxırdı. Bu çətinliklərlə Cavid də rastlaşmışdı. Şair qarşısına bir tərəfdən o vaxta qədər Azərbaycan ədəbiyyatında işlənməmiş mənzum dram janrının ilk nümunələrini yaratmaq, digər tərəfdən də Məhəmməd Hadi kimi siyasi, ictimai-fəlsəfi lirikanın və lירו-epik şeirin, məsnəvinin, bir sözlə, yeni keyfiyyətə malik olan romantik şeiri şəkli, dil, üslubca yeniləşdirmək vəzifəsini qoymuşdu. Təbiidir ki, bu janr, şəkli yeniliyi və müxtəlifliyi özü ilə bərabər Cavidin sənətinə dil, üslub yeniliyi də gətirməli idi. Bu yenilik isə birdən-birə, göydəndüşmə, asan bir yolla yarana bilməzdi. Buna nail olmaq üçün ədəbi ənənələrə, eləcə də Azərbaycan klassik və xalq şeirinin dil, üslub ənənələrinə istinad edib onları inkişaf etdirmək, əsrin tələblərinə, yeni estetik zövqlərə və yeni janr tələblərinə uyğun olaraq müasirləşdirmək lazım idi.

Yeni əsrin əvvəllərində hekayə, mənsur dram və satirik şeir dili üslubunda böyük dəyişikliklər, yeniliklər yarandığı halda, ciddi şeir dili, üslubu, siyasi, ictimai, fəlsəfi lirika, poema, mənzum hekayə və sair dil və üslubu hələ ənənəyə çox bağlı idi. Hekayə, dram, satirik şeir dili, üslubu geniş kütlələr üçün anlaşılan bir dil olduğu halda, ciddi şeir dilini ancaq ərəb və farsca mükəmməl savadı olan adamlar başa düşə bilərdilər. Ümumiyyətlə, şeir dilində və üslubunda olan bu ikiliyi, ziddiyyəti, çətinlik və qəlizliyi aradan qaldırmaq, hekayə və satirada olduğu kimi, ciddi şeir dili, üslubunu da sadələşdirmək lazım idi. Yeni dövr bunu tələb edirdi. Lakin bu vəzifənin öhdəsindən gəlmək bir o qədər də asan deyildi. Xüsusən şeir dili və üslubunun başqa janrlara nisbətən müəyyən dərəcədə mühafizəkar olması buna əngəl törədirdi. Mütərəqqi romantiklər də bu çətinliyi aradan qaldırmağa çalışırdılar. Məhəmməd Hadi, Abdulla Şaiq, Abbas Səhhət və Hüseyn Cavid bu ziddiyyəti dərk etmişdilər. Onlar bir sıra başqa məsələlərdə olduğu kimi, xüsusən dil, üslub və bədii forma məsələsində yenilik yaratmağa ciddi səy göstərirlər. Lakin onların hərəsinə məxsus dil, üslub xüsusiyyətləri var idi. Bu şairlərin heç biri digərinə bənzəmirdi. Yeni şeir dili və üslubu məsələlərinə münasibətlərində də onları bir-birindən fərqləndirən prinsipial cəhətlər var idi.

Hüseyn Cavid yaradıcılığının birinci dövrünə (1905-1909) aid olan lirik şeirlər göstərir ki, şair bu illərdə həm klassik qəzəl, məsnəvi, həm də şifahi xalq şeiri dili və üslubunda əsərlər yazmışdır. Başqa sözlə, yuxarıda haqqında bəhs etdiyimiz ənənəvi iki üslubluluq Cavidin də yaradıcılığında özünü göstərmişdir. Məlum olduğu kimi, şair ilk şeirlərini Gülçin, Salik, Arif təxəllüsləri ilə yazmışdır. Böyük sənətkarın qəzəllərində məhz həmin təxəllüslərdən istifadə etməsi bu fikri təsdiqləyir. Deməli, şairin qəzəlləri onun ilk qələm təcrübələrindən sayıla bilər. Cavidin bizə ancaq bir-iki qəzəli məlumdur. Buna görə də təsadüfi nümunələrə əsaslanıb qəzəllərinin dil, üslub xüsusiyyətlərini şairin mühüm dil üslub xüsusiyyəti saymaq olmaz. H.Cavidin çox az sayda olan qəzəlləri həm doğma ana dilində, həm də farscadır və ənənəvi məhəbbət mövzusunda həsr olunmuşdur. Sevən aşiqin qəlbinin dərinliklərində baş qaldıran yanıqlı və təsirli, pak və səmimi sevgi duyğularını, məhəbbətin ağırlı-acılı iztirablı anlarını

obrazlı şəkildə ifadə edən bu qəzəllər həm də yüksək bədii sənətkarlıq xüsusiyyətləri ilə seçilir. Bu baxımdan şairin Gülçin təxəllüsü ilə yazdığı "Verdim o gün ki zülfi-pərişanə gönlümü" misrası ilə başlayan qəzəli xüsusilə diqqətçəkicidir. Qəzəldə aşiqin sevgi izzətləri obrazlı və təsirli bir dillə qələmə alınmışdır. H.Cavid burada klassik ədəbiyyatda geniş yayılmış Yusif və Züleyxa əhvalatına müraciət etməklə təlmiş sənətindən bacarıqla istifadə etmişdir:

Gülzari-hüsnə Yusifi-dil çıxdı seyr edə,
Saldı o yar çahi-zənəxdanə gönlümü.

Burada diqqəti cəlb edən başqa bir məqam ondan ibarətdir ki, Cavid ilk qələm təcrübələrini yaradarkən müəllimi şair Məmmədağa Sidqi kimi qəzəli mümkün qədər sadə dildə yazmağa çalışmışdır. "Görmədim" qəzəlində bunu daha aydın sezmək olur:

Bilmədim, uydum bu məcnun könlümün fəryadına,
Eşqə dil verdim, bələdan başqa bir şey görmədim.
Ruhi- məcrhum gözəllərdən vəfa bəklər yenə,
Mən hənz əsla cəfadan başqa bir şey görmədim.

Cavid tamamilə şifahi xalq şeiri dili və üslubunda qoşmalar da yazmışdır. Şairin bu tipli qoşmalarında çox nadir hallarda çətin sözlərə, ifadələrə rast gəlmək olur. Cavid sonralar şifahi xalq şeiri dili və üslubunda bir çox mahnılar, şerqilər yaratmışdır. Məsələn, "Çoban türküsü" şeirində olduğu kimi:

Açmasın çiçəklər, gülməsin güllər
Ötüşməsin şirin dilli bülbüllər.
Dərdim çoxdur ellər, ellər, ay ellər,

Yar-yar deyib gecə-gündüz ağlaram (Hüseyn Cavid. Əsərləri. Şeirləri., səh.13) söyləyən şairin üslub sadəliyi açıq-aydın oxucuya məlum olur.

Hüseyn Cavid ədəbi yaradıcılığa lirik şeirlərlə başlasa da, 1910-cu ildən dramaturgiya janrına müraciət edərək birpərdəli "Ana" pyesini yazmışdır. "Ana" pyesi ilə o, gələcəkdə ustad faciə-nəvis olacağını vəd edirdi. Bu əsər öz maraqlı tragic situasiyası ilə diqqəti cəlb edir: böyük ürəkli ana öz balasının hələ isti meyiti üzərindən onun namərd qanlığına xilas yolu göstərir. Bəşəri analıq məhəbbəti şəxsi qisas duyğusuna qalib gəlir. Bu cəhət, insan ləyaqətinə inam, yüksək, ulvi duyğuların tərənnümü, sonralar Cavidin bütün əsərlərinin əsas məziyyətlərindən biri kimi meydana çıxır. Şair-dramaturq həm lirik, həm də dram əsərlərində insan həyatının tənzipini, ağılı və əxlaqın rolunu romantik-fəlsəfi baxımdan həll etməyə çalışmışdır. Şairin romantizmini izah etmək baxımından "Şeyx Sənan" qiymətli bir nümunədir. Cavidin özünəməxsus olan tam orijinal şeir dili və üslub xüsusiyyətləri "Şeyx Sənan" faciəsi ilə başlayır.

Bu da təsadüfi deyildir. Məlumdur ki, hər hansı bir sənətkarın dil, üslub xüsusiyyətlərini təkmilləşməsi, yeniləşməsi janr müxtəlifliyindən də çox asılı olur.

"Şeyx Sənan" (1914)-Hüseyn Cavidin ən qüvvətli faciələrindən biridir. Əsər Azərbaycan teatrlarında uzun müddət müvəffəqiyyətlə tamaşaya qoyulmuş, şərəfli bir səhnə yolu keçmiş, tamaşaçıların böyük rəğbətini və məhəbbətini qazanmışdır. Faciənin belə xoşbəxt sənət taleyinə səbəb ondakı yüksək sənətkarlıq, gərgin dramatik münaqişə, parlaq xarakterlər, nəcib bir məhəbbət və insanlıq fəlsəfəsi idi. Hələ faciəni qələmə almazdan öncə yazdığı "Şeyx Sənan" şerində Cavid öz bədiiestetik qayəsini bu cür ifadə edirdi: "Nədir mənası eşqin?" söyləyənlər nərde, bir gəlsin, Görüb qüdsiyyəti-Sənanı lal olsun xəcalətdən!.. Azərbaycan ədəbiyyatında ilk

tarixi mənzum dram olan bu pyes mövzu etibarilə ədəbiyyatda yeni bir hadisə, həm də H.Cavidin folklordan yararlanaraq ərsəyə gətirdiyi bir əsər idi.

“Şeyx Sənan” eşqin dini etiqad üzərində təntənəsi idi, mövhumat və xurafatda, əqidə və zehniyyətdə olan puçluğun, quruluğun və saxtalığın üzərində qələbəsi idi. Süjetin bədii həllində əksini tapan əsas dramatik hadisə məhz bu qələbənin ifadəsi idi: burada “böyük şeyx” “böyük aşiq” çevrilirdi...

“Şeyx Sənan” məhəbbət nəğməsidir. Əsərin dili və vəznə lirəlik bir mahnı qədər səlisdir. İştirakçıların çoxluğu, hadisələrin zənginliyi, faciənin dramatik quruluş nöqtəyi-nəzərindən incə tərtibi diqqəti cəlb 14 edir. Süjet və səhnələr arasındakı vəhdət sənətkarlıqla qurulur. İki obraz bütün hadisələrin mərkəzində qoyulur: Sənan, bir də Xumar. Onlar adət və ənənələr, dinlər və təriqətlər fəvqünə qalxır, çirkin bir cəmiyyətdən uzaqlaşır.

Qeyd etdiyimiz kimi, H.Cavidin bütün faciələri romantik faciələrdir. Romantizm bu faciələrin bədii obrazlar sistemində də özünü göstərir. Bu faciədə bəzən odlar və alovlar içindən İblislər çıxır, altın şəfəqlər arasından mələklər görünür, ölümlər və kabuslar rəqslər düzəldir, cəhənnəm sədası, cənnət səsləri eşidilir.

Sənətkar bir-birinin ardınca “Maral”, “Şeyda”, “Uçurum”, “İblis”, “Afət”, “Peyğəmbər”, “Topal Teymur”, “Knyaz”, “Səyavuş”, “Xəyyam”, “İblisin intiqamı”, “Tellisaz”, “Şəhla” kimi 20-dən artıq dram əsəri yazmışdır.

H.Cavidin “Şeyx Sənan”dan sonra qələmə aldığı “İblis” mənzum faciəsinin dili də yüksək obrazlılığı ilə diqqəti çəkir.

Dəryələrə hökm etmədə tufan,

Səhraları sarsıtmada vulkan,

Səllər kibi aqmaqda qızıl qan,

Canlar yaqar, evlər yıqar insan. (Hüseyn Cavid. Əsərləri.III cild.,səh 157)

Yuxarıda göstərilən şeir parçasından da məlum olduğu kimi “İblis” mənzum faciəsi elə əsərin əvvəlindən, lap başlanğıcından yüksək şeirliyi, bədiiyyəti və obrazlılığı ilə oxucunu heyətdə qoyur. Nümunə yüksək şeirliyi ilə yanaşı, şair-dramaturqun burada böyük məharətlə işlətdiyi istiarə və təşbeh kimi məcaz növləri, eləcə də şeirin bədii təsir gücünü artırmağa xidmət edən, ona bənzərsiz musiqilik və ahəng verən, qulağı oxşayan alliterasiya və assonansla seçilir. Həyat həqiqətlərini düzgün dərk edən müəllif, onu həyatdakı formasına daha uyğun gələn təsvir yolu ilə verir, lazım gəldikdə isə, simvol və allegoriyadan da istifadə edir.

“İblis” əsərində İblis surətinin təsviri ilə dramaturq oxucuya bir həqiqəti ifadə etmək istəyir: “İnsan öz səadətini səbəbi olduğu kimi, öz fəlakətini də səbəbidir. İnsan şərarətinin səbəbini insandan kənarda, göylərdə, İblisdə axtarmaq mənasızdır”. Ənənəvi-rəmzi surət olan İblis bu ideyanın həlli və qüvvətli bədii təsdiqi üçün ən yaxşı vasitəyə çevrilir.

H. Cavid “İblis” əsərində insanın qüsurluğunu ən sərt boyalarla təsvir edir, onun bəşəri qürurunu silikləyir, özlərində şəri daşıyan bütün insanları insanlar arasından yox etmək haqqında düşünmək ehtiyacı doğurur. Ənənəvi rəmzi surət olan İblis bu məqsədə xidmət edir. O, cinayət eləyən insanlara gülür, bundan həzz alır. İblis mənfilik mücəssəməsidir, lakin mənfilikləri gizlətmək üçün lazım olan mənfi sifətlər: tərəddüd və yalançılıq, mütilik və ikiüzlülük onda yoxdur; o, ən obyektiv və təəssübsüzdür, çünki tərəf çıxmaq üçün tanıdığı müqəddəslik yoxdur. O, xeyirə inansaydı, bəlkə də xeyirxah olardı... “İblis” əsəri “mərhəmət” fəlsəfəsinə, xurafata yeni üsyanın, acı, məğrur bir kinayənin ifadəsi idi.

Cavid düşünən və düşündürən bir şair idi. Hüseyn Cavidin romantizmi XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının mürəkkəb, çoxşaxəli və zəngin gedişində öz səsi və nəfəsi ilə seçilən qanunauyğun və əlamətdar bir hadisə idi. Ədibin ictimai-fəlsəfi görüşləri, onun mütəfəkkir şair və dramaturq kimi özünəxas xüsusiyyətləri, ictimai-siyasi, tarixi mövzularda yazdığı əsərləri, türkçülük və turançılıqla bağlı fikirləri, qadın azadlığı uğrunda ədəbi mübarizəsi, yaradıcılığının sənətkarlıq xüsusiyyətləri, əsərlərinin dil və üslubu yalnız Azərbaycanın deyil, bütün türk dünyasının yazı sənətinə yeni bir nəfəs gətirdi. Odur ki, hələ də tədqiqat və araşdırma mövzusu olan H. Cavid əsərləri yeni-yeni mövzuların, ideyaların formalaşmasına zəmin yaradır.

O, həm real həyatda gördüklərini, həm də ideal sayıb görmək istədiklərini qələmə alanda humanizm, üsyankar bir ruh, millət, hüriyyət məsələsinə münasibət, tarixi şəxsiyyətlərin taleyi kimi mövzulara özünəxas münasibət bildirirdi. “Cahanı xilas edəcək iki böyük qüvvət var: “gözəllik və məhəbbət” amalını bütün yaradıcılığı boyu təbliğ edən Hüseyn Cavidin milli və bəşəri dəyərlərlə süslənmiş qiymətli irsi onun adını dünya ədəbiyyatı xəzinəsinə yaradanların sırasına əbədi həkk etmişdir.

Ədəbiyyat

- 1.Hüseyn Cavid. Əsərləri. Beş cildə. III cild – Dram əsərləri ("İblis", "Afət", "Peyğəmbər", "Topal Teymur");
- 2.Hüseyn Cavid. Əsərləri. Beş cildə. I cild – Şeirləri, "Azər" poeması;
- 3.Gülbəniz Babaxanlı — "Azərbaycan ədəbi fikri və Hüseyn Cavid" (2010); "Heydər Əliyev və Hüseyn Cavid" (2013)
- 4.Əjdər İsmayılov — "Dünya romantizm ənənəsi və Hüseyn Cavid". Bakı: Yazıçı, 1982-ci il, 220 səh.
- 5.Hüseyn Həşimli – Hüseyn Cavidin lirikası və Avropa poetik ənənələri. Bakı: Elm və təhsil, 2012

HUSSEIN JAVID STYLE

Abdullayeva Gunay Shamsaddin, Gasimova Maral İlgar

Taghiyeva Konul Arzu

Summary

The main content of Javid's work is determined by the contradiction between the ideal being and the lyrical-philosophical thoughts arising from dreams aimed at the search for the ideal truth. The truth on which Javid relied had only one meaning: to see his people and nation free and happy, and his homeland among the civilized states! Hussein Javid, who created magnificent works, won all literary battles. Because in his works, he glorified and revived not only Azerbaijan, but almost all mankind. His goal was to shed some light on the problems that concern mankind. It is no coincidence that this great genius, who has been searching for the truth throughout his career, was called "Shakespeare of the East." Although Javid's work was formed in the last century, it still resonates today. The artistic features of the writer's work, the language and style of his works brought a new breath to the art of writing not only in Azerbaijan, but in the whole Turkic world. His style was unique, and his originality amazed many. It is the duty of all those who seek the truth to read, love and protect the works of this great author.

СТИЛЬ ХУСЕЙНА ДЖАВИДА

Абдуллаева Гюнай Шамсаддин кызы, Гасимова Марал Ильгар кызы

Тагиева Конуль Арзу кызы

Резюме

Основное содержание творчества Джавида определяется противоречием между идеальным бытием и возникающими в мечтах лирико-философскими мыслями, направленными на поиски идеальной истины. Истина, на которую опирался Джавид, имела только одно значение: видеть свой народ и нацию свободным и счастливым, а свою родину среди цивилизованных государств! Хусейн Джавид, создавший великолепные произведения, выиграл все литературные баталии. Ведь в своих произведениях он прославил и возродил не только Азербайджан, но и почти все человечество. Его целью было пролить свет на проблемы, волнующие человечество. Не случайно этого великого гения, искавшего истину на протяжении всей своей карьеры, называли «Шекспиром Востока». Хотя творчество Джавида сформировалось в прошлом веке, оно находит отклик и сегодня. Художественные особенности творчества писателя, язык и стиль его произведений привнесли новое дыхание в искусство письма не только Азербайджана, но и всего тюркского мира. Его стиль был неповторим, и его оригинальность поражала многих. Долг всех, кто ищет истину, читать, любить и защищать произведения этого великого автора.

Rəyçi: dos.Aidə Həsənova

ADAU-nun Dillər kafedrasının 20 may 2022-ci il 9 saylı protokolu

Daxil olduğu tarix 02 İyun 2022-ci il

UOT:80.

FUNCTIONAL STYLES OF THE LANGUAGE

Zeynalova Səbinə Zakir qızı

Gəncə Dövlət Universiteti

zeynallisabina@inbox.ru

Summary: *Functional Style is a system of interrelated language means serving a definite aim in communication. It is the coordination of the language means and stylistic devices which shapes the distinctive features of each style and not the language means or stylistic devices themselves. Each style, however, can be recoquized by one or more leading features which are especially conspicuous. For instance the use of special terminology is a lexical characteristics of the style of scientific prose, and one by which it can easily be recognized.*

Açar sözlər: *ədəbi standart, əlaqəli dillər, eyni quruluşlu mətn, fərdi nitq, təhsil, danışiq tərz, kitab üslubu, poeziya*

Key words: *Literary standart, interrelated language, homogenous text, individual speech, education, colloquial style, bookish style, poetry*

Ключевые слова: *Литературный стандарт, взаимосвязанный язык, однородный текст, индивидуальная речь, образование, разговорный стиль, книжный стиль, поэзия*